Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Брашнестата мана – едно от най-разпространените заболявания по културните растения

проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата 05.04.2026 | **Брой** 4/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Език** BG
www.plant-protection.com/article/2401?lang=bg

Брашнестата мана е едно от най-разпространените заболявания по културните растения и икономическото му значение непрекъснато нараства. Напада почти всички растителни видове – зърнено-житни, зеленчукови, овощни, лоза, декоративни и горски. В сравнение с останалите болести тя се идентифицира най-лесно. Причинителите на брашнести мани са над 200 вида гъби, принадлежащи към 11 рода. Те имат и над 700 специализирани форми. Гостоприемници на тези патогени са над 7000 културни и диви растителни видове.

Причинителите на брашнеста мана по културните растения принадлежат главно към родовете *Oidium, Erysiphe, Sphaerotheca, Leveillula, Podosphaera, Uncinula* и др. Въпреки многообразието от причинители симптомите по растенията са сходни. Това са хлоротични петна, покрити с обилен брашнест налеп, откъдето произлиза и името на заболяването. По-късно петната нарастват, сливат се и обхващат целия лист. Най-често се наблюдават по горната повърхност на листата, понякога и по долната, а също по младите стъбла, цветните пъпки и младите плодове.

Заразените листа често се деформират, прегарят и опадват преждевременно. Силното нападение влошава фотосинтезата. Добивите силно се редуцират. Загубите ежегодно варират в интервала 20–40%. Поради епифитотийно развитие на брашнеста мана по лозата в Европа през периода 1850–1854 г. производството на вино във Франция намалява с над 75%. При чувствителния на брашнеста мана ябълков сорт Джонатан коефициентът на вредоносност може да достигне до 97%. С най-голямо икономическо значение за България са брашнестата мана по житни, зеленчукови, овощни култури и тютюн.

Патогенът се развива при високи температури и ниска относителна влажност на въздуха. Гъбата не се нуждае от присъствието на вода по листната повърхност, за да причини заразяване. За покълването на спорите обаче трябва висока атмос-

ферна влажност, но инфекция може да се осъществи и под 50%. Поради това заболяването се среща често в гъсти насаждения, с ниска интензивност на светлината, където циркулацията на въздуха е лоша. За причинителите на брашнеста мана е характерна гостоприемникова специфичност – те не оцеляват без точния гостоприемник. Гъбните спори се разнасят от въздушни течения. Топлите дни и прохладните нощи в края на лятото създават идеална среда за растежа и разпространението на спорите. Освен температурата и относителната влажност на въздуха и много други фактори оказват влияние върху развитието на брашнестата мана. Прекомерното небалансирано торене с азот, гъстите посеви, отглеждането на чувствителни сортове са предпоставки за силно развитие на заболяването. Установено е, че причинителите на брашнести мани са силно вариабилни и пластични. Те се развиват еднакво добре при хладно и влажно време, а също и при горещи и сухи условия. Сухите условия са благоприятни за колонизация, спорулация и разпространение на спорите на патогена. Дъждът и капките вода по листната повърхност са неблагоприятни. Развитие на болестта се наблюдава както при оросяване на растенията, така и при отсъствието му. Гъбите зимуват като клейстотеции или мицел в растителни остатъци.

Контролът на брашнестите мани е базиран върху набор от мерки за борба:

Устойчиви сортове

В света усилено се работи върху създаването на устойчиви на брашнеста мана сортове. Това е най-радикалният способ за борба с болестите въобще. При ябълките вече има създадени устойчиви и по-слабо чувствителни сортове – Прима, Мелроуз, Стеймаред, Ред голд, Старк делишес, Румяна и др. В практиката са разпространени и сортове пшеница, устойчиви на брашнеста мана – Енола, Аглика, Янтар, Враца и др. Устойчиви на брашнеста мана са и създадените през последните години дълголодни краставици за отглеждане при оранжерийни условия – Калунга, Лъкшъри, Хъдсън, Алмериа, Данте и др. При тютюна, прасковите, пипера също има създадени устойчиви сортове.

Профилактика

Ограничаване разпространението на заразата от един сезон в друг чрез: въвеждане на подходящи сеитбообръщения; зимно пръскане на овощните; силни резитби при лозя и овощни; унищожаване на самосевките при житните. Агротехнически мероприятия: сеитба и засаждане в срок и на проветриви места; редовни почвообработки; оптимални срокове, посевни норми и гъстота на засаждане; редовни почвообработки; оптимален поливен режим; балансирано торене; отстраняване на нападнатите части от растенията; почистване на растителните остатъци в края на вегетацията.

Химичен контрол

В страната има регистрирани голям набор от продукти за растителна защита (ПРЗ). Освен химични има регистрирани и ботанически фунгициди, които осигуряват добра защита. В зависимост от активното им вещество и механизъм на действие (контактни, системни) ПРЗ трябва да се редуват. Един и същ препарат не трябва да се използва повече от 2–3 пъти за един сезон.

Още по темата:

Брашнеста мана по пшеницата

Брашнеста мана по зеленчукови култури от сем. Solanaceae

Брашнести мани по овощните видове с причинители от род Podosphaera